

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 25. септембар 2014. године

Предмет бр. 160/09

Радмила ТОМИЋ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 25. септембра 2014. године, уз присуство следећих чланова:

Марека Новицког, председавајућег
Кристин Чинкин
Франсоаз Тулкенс

Уз помоћ

Андреја Антонова, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменућу жалбу, уложену сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, обављеног такође и електронским путем, у складу са правилом 13 § 2 свог Пословника, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена 30. марта 2009. године и уписана је 30. априла 2009. године.

2. Дана 23. децембра 2009. године, Комисија је затражила од жалиоца да достави додатне информације. Од жалиоца није добијен никакав одговор.
3. Дана 13. јануара 2010. године, Комисија је поново упутила жалиоцу захтев за додатне информације. Жалиочев одговор је примљен 11. фебруара 2010. године.
4. Дана 17. фебруара 2011. године, жалба је прослеђена Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС)¹, како би се добиле примедбе УНМИК-а на прихватљивост предмета. Комисија је примила УНМИК-ов одговор 14. априла 2011. године.
5. Дана 5. априла 2012. године, Комисија је прогласила жалбу прихватљивом.
6. Дана 11. априла 2012. године, Комисија је проследила своју одлуку СПГС-у и затражила УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе.
7. Дана 30. августа 2013. године, СПГС је доставио УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе, заједно са релевантном документацијом.
8. Дана 14. августа 2014. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да потврди да ли се достављање списка у вези са предметом може сматрати коначним. Дана 15. августа 2014. године УНМИК је доставио свој одговор.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

A. Општи преглед догађаја²

9. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова током сукоба и након успостављања Привремене управе мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.
10. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и Ослободилачке војске Косова (ОВК) и других оружаних групација косовских Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора за решавање сукоба, 23. марта 1999. године, Генерални секретар Северно-атлантског

¹ Списак скраћеница и акронима садржаних у тексту дат је Прилогу.

² Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како виђено, тако речено“, 1. том (октобар 1998 – јун 1999) и 2. том (14. јун – 31. октобар 1999); тромесечни извештаји Генералног секретара УН-а о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а (2000, 2001); Фонд за хуманитарно право „Отмице и нестанци не-Албанаца на Косову“ (2001); Фонд за хуманитарно право „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovomemorybook.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину, Извештај о активностима 2002-2004; Европски суд за људска права, *Бехрами и Бехрами против Француске и Сарамати против Француске, Немачке и Норвешке*, бр. 71412/01 и 78166/01, одлука од 2. маја 2007; Међународна комисија за нестала лица, „Ситуација на Косову: попис“ (2010); подаци које је издао Високи комесар Уједињених нација за избеглице (доступни на адреси www.unhcr.org) и Међународни комитет Црвеног крста (доступни на адреси <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова. Дана 9. јуна 1999. године, Међународне безбедносне снаге (КФОР), СРЈ и Република Србија потписале су „војно-технички споразум“ у ком су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.

11. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета безбедности 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу безбедно да се врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је постепено окончана јуна 2000. године), ОЕБС (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је био под управом СПГС-а. Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди и штити људска права“ на Косову у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.
12. Процене у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли или били насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага вратила се на Косово.
13. У међувремену, припадници неалбанске заједнице – углавном, али не само, Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумња да су сарађивали са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне земље, они који су остали постали су жртве системских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног и родног насиља, пребијања и злостављања.
14. Иако постоји спор око бројки, процењује се да је више од 15.000 лица усмрћено или нестало током и одмах након косовског сукоба (1998-2000. године). Више од 3000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се, од октобра 2012. године, 1766 лица и даље води као нестало код МКЦК-а.

15. Од јула 1999. године, у склопу напора да се на Косово врати спровођење закона у оквиру владавине права, СПГС је затражио од држава чланица УН-а да подрже постављање 4718 чланова међународне полиције као цивилне компоненте УНМИК-а. Задатак полиције УНМИК-а био је да саветује КФОР у вези са полицијским питањима док полиција не добије довољан број чланова да преузме пуну одговорност за спровођење закона и да ради на развоју косовске полицијске службе. До септембра 1999. године, приближно 1100 међународних полицајаца распоређено је у УНМИК-у.
16. Распоређивање полиције УНМИК-а углавном је завршено до децембра 2000. године, са 4400 чланова особља из 53 земље, и УНМИК је преузео примарну одговорност за спровођење закона у свим крајевима Косова осим у Митровици. Према годишњем извештају полиције УНМИК-а из 2000. године, њој је пријављено 351 киднаповање, 675 убистава и 115 силовања у периоду од јуна 1999. до децембра 2000. године.
17. Услед колапса управљања правдом на Косову, УНМИК је јуна 1999. године успоставио ванредан правосудни систем. Он се састојао од ограниченог броја домаћих судија и тужилаца и функционисао је све до почетка рада редовног правосудног система, јануара 2000. године. Фебруара 2000. године, УНМИК је одобрио именовање међународних судија и тужилаца, најпре у области Митровице, а касније широм Косова, да би ојачао домаћи правосудни систем и гарантовао његову непристрасност. Од октобра 2002. године, домаћи правосудни систем састојао се од 24 међународних и 341 домаћег судије и тужиоца. Јануара 2003. године, Генерални секретар УН-а, при подношењу извештаја Савету безбедности о спровођењу Резолуције 1244 (1999), констатовао је да систем полиције и правосуђа на Косову у том тренутку „добро функционише“ и да је „одржив“.
18. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), били су одговорни за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову.
19. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава (КПИЖ), којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и предавања посмртних остатака. Од јуна 2002. године, новооснована Канцеларија за нестала лица и судску медицину (КНЛСМ) при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постала је једини орган који је овлашћен да утврди где се налазе нестала лица, идентификује њихове посмртне остатке и врати их њиховим породицама. Почевши од 2001. године, на основу Меморандума о разумевању (МоР) између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из 2003. године, МКНЛ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.

20. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.
21. Истог дана, УНМИК и ЕУЛЕКС су потписали споразум о модалитетима и правима и обавезама које проистичу из преноса УНМИК-ових предмета ЕУЛЕКС-у и повезаних списа који се тичу истрага, оптужница и других активности које су у току, а које су предузели УНМИК-ови међународни тужиоци. Убрзо након тога, потписани су слични споразуми у вези са списима којима су се бавиле међународне судије и полиција УНМИК-а. Сви споразуми су обавезивали ЕУЛЕКС да УНМИК-у пружи приступ документима који се односе на активности које су УНМИК-ови органи претходно предузели. Између 9. децембра 2008. и 30. марта 2009. године, сви списи кривичних предмета које су поседовали УНМИК-ов ОП и полиција УНМИК-а требало је да буду предати ЕУЛЕКС-у.

Б. Околности везане за отмицу и убиство г. Светозара Томића

22. Жалилац је супруга г. Светозара Томића.
23. Жалилац наводи да је г. Томић отет 18. јула 1998. године од стране непознатих починилаца из села Бела Црква, док је био на путу од Ђаковице до Ораховца.
24. Жалилац наводи да је одмах пријавила отмицу свог супруга Црвеном крсту Југославије и организацији „Лекари без граница“. Она такође наводи да је пријавила отмицу свог супруга Верификационој мисији ОЕБС-а на Косову и Фонду за хуманитарно право (ФХП). Жалилац такође наводи да је, непрецизираног датума, нестанак г. Томића пријављен УНМИК-овим *међународним јавним тужиоцима у Приштини*.
25. Г. Светозар Томић је наведен као нестало лице у допису МКЦК-а упућеном УНМИК-у, датираним на 12. октобар 2001. године, као и у бази података коју води УНМИК-ов КНЛСМ³. У релевантним пољима ставке у бази података на мрежи коју води МКНЛ⁴ у вези са г. Светозаром Томићем стоји следеће: „Прикупљено довољно референтних узорака“ и „МКНЛ је доставио информације о овом несталом лицу надлежној институцији 10. новембра 2004. године. Да бисте добили додатне информације, обратите се седишту ЕУЛЕКС-а на Косову“.
26. Дана 1. децембра 2006. године, УНМИК-ов КНЛСМ је предао посмртне остатке г. Томића његовој породици. У примерку смртнице датираним на 1. децембар 2006. године наведено је да узрок смрти није утврђен.

³ База података КНЛСМ-а није отворена за јавност. Комисија ју је прегледала у вези са овим предметом 9. септембра 2014. године.

⁴ База података МКНЛ-а је доступна на адреси: http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (прегледано 9. септембра 2014).

В. Истрага

а) Достављање релевантних списа

27. У вези са овим предметом, Комисија је од УНМИК-а добила истражне документе који су се претходно налазили код УНМИК-овог КНЛСМ-а, полиције УНМИК-а (ЈНЛ и ЈИРЗ) и ЕУЛЕКС-а.
28. Што се тиче откривања података садржаних у списима, Комисија подсећа да је УНМИК Комисији ставио на располагање истражне списе ради разматрања уз обавезу чувања поверљивости података. У том погледу, Комисија мора појаснити да, иако њена процена овог предмета проистиче из детаљног разматрања доступне документације, објављује се само ограничен број информација из ње. Стога је у следећим пасусима наведен сажет преглед релевантних истражних корака које су предузеле истражни органи.

б) Истрага усмерена на проналажење г. Светозара Томића

29. Према наводима из КНЛСМ-овог извештаја о обдукцији, датираног на 30. јануар 2004. године, британски форензички тим је извршио ексхумацију посмртних остатака неидентификованих лица на гробљу Драгодан у Приштини, 24. маја 2000. године. Уз извештај о обдукцији такође је био приложен примерак извештаја форензичког тима, под насловом „Образац са подацима о локацији гробља Драгодан“ у коме је назначено да су посмртни остаци неколико особа пронађени у плитком гробу на тој локацији. Према наводима из КНЛСМ-ових докумената садржаних у спису, посмртни остаци непознате особе под бројем ЈА32/004БП, који су касније идентификовани као посмртни остаци г. Светозара Томића, пронађени су у плавој кеси за транспорт беживотних тела. Штавише, у извештају се наводи да су ти посмртни остаци вероватно били повезани са другим посмртним остацима, пронађеним на истој локацији, на којима су се налазиле могуће повреде од експлозије или метака. У извештају је такође назначено да су посмртни остаци претходно били подвргнути пост-мортем прегледу, укључујући прикупљање узорака ДНК. Лекар је у извештају навео: „Утврдио сам да је узрок смрти по предмету број ЈА32/004БП (ДНК узорак бр. 47) повреда нанета ватреним оружјем у пределу грудног коша (остало – узрок смрти –није утврђен)“.
30. Спис садржи Извештај о анте-мортем истрази ЈРЗ-овог Одсека за нестала лица, датиран на 16. децембар 2004. године. У извештају се наводи да је ЈНЛ-ов спис у погледу г. Светозара Томића отворен 9. јуна 2002. године. Закључак извештаја гласи: „Након истрага, немогуће је у овом тренутку пронаћи непристрасног сведока око места догађаја. Нема информација које указују на могућу локацију НЛ. Овај предмет треба да остане отворен и на чекању у оквиру ЈРЗ-а“.
31. Спис садржи Уверење о потврди идентитета УНМИК-овог КНЛСМ-а/ОП-а, датирано на 12. октобар 2005. године. У њему се наводи да је УНМИК извршио упоређивање анте-мортем и пост-мортем података, што је потврдило резултате ДНК анализе

достављене од стране МКНЛ-а годину дана раније у извештају који је приложен уз спис и који је датиран на 11. март 2004. године. У том МКНЛ-овом извештају, посмртни остаци су идентификовани као посмртни остаци г. Томића.

32. Спис такође садржи Смртвоницу коју је издао УНМК-ов ОП, датирану на 12. октобар 2005. године, за Томић Светозара, са МКТЈ-овим предметним бројем ЈА32/004-21БП ЈНЛ 2002-000527. У КНЛСМ-овом спису се налази Образац за проверу тела и одеће, датиран на 11. октобар 2005. године, којим се одобрава предаја посмртних остатака. У недатираном КНЛСМ-овом документу под насловом „Посета породици“ назначено је да је УНМИК-ов КНЛСМ предао посмртне остатке г. Томића 1. децембра 2006. године, на административном прелазу између уже Србије и Косова, познатом као „Капија 3“, ради поновне сахране.
33. Према наводима из документа УНМИК-овог ЈНЛ-а који се налази у спису, датираном на 3. децембар 2006. године, истрага нестанка г. Томића је затворена децембра 2006. године, након што су посмртни остаци г. Томића идентификовани и предати породици ради поновне сахране.

с) *Кривична истрага УНМИК-овог ЈИРЗ-а*

34. Истражни спис садржи превод на енглески недатиране кривичне пријаве коју је жалиочев син упутио Међународном тужиоцу Окружног јавног тужилаштва (ОЈТ) у Приштини, у погледу отмице г. Светозара Томића. Поред детаљног описа отмице г. Светозара Томића, у тој пријави жалилац наводи да породица није имала никакву информацију о његовој судбини или локацији. У напомени преводиоца назначено је да је превод „урађен 10. марта 2005. године“. УНМИК није доставио оригиналну верзију документа на српском језику, која је вероватно имала отисак штампбиља са датумом када је поднета пријава.
35. Децембра 2004. године, ЈИРЗ полиције УНМИК-а спровео је анте-мортем истрагу бр. 1062/ИНВ/04, са унакрсном референцом на ЈНЛ-ов предмет бр. 2002-000527. У ЈИРЗ-овом извештају о анте-мортем истрази, датираном на 16. децембар 2004. године, у пољу „Додатна истрага“ наводи се да је истражитељ контактирао жалиоца телефоном. У пољу извештаја „Изјава сведока“ наводи се: „Томић Светозар је нестао у селу Бела Црква, општина Ораховац, док је возио аутомобил марке Форд Ескорт, црне боје, са шибером и ТГ (титоградским) таблицама“. Од тада више није виђен жив“.
36. Спис садржи два нумерисана једнострана документа, оба потписана од стране особе Ф. Л. која је наизглед радила за ОЕБС-ов тим на Косову који је спроводио истраге у име МКТЈ-а. Први документ, под насловом „Списак особа отетих од стране албанских терориста 17. јула 1998. године у Ораховцу“ садржи име и годину рођења г. Томића. Други документ, под насловом „Особа која је отета у селу Бела Црква, 17. јула 1998. године“ садржи име „очевица ове отмице“ укључујући село у коме је живео. У документу су такође дати име и локација могућег починиоца отмице г. Томића и наводи се да је г. Томић „одведен у село Дреновац и након 10 дана је виђен у Малишеву“. У документу се затим наводи: „Све отете особе су превезене аутобусом

чији је власник В. Т. из Ораховца, и камионом власника С. Б. из села Врањак. Лична документа киднапованих особа пронађена су у згради 'Јаха Петрол', власника Д. Ј. На барикадама у Ораховцу пронађени су аутобус, камион, багер и два трактора компаније С. Х, власника С. С.". Све у свему, у документу се налазе имена једног потенцијалног сведока и шесторо потенцијалних починилаца и наведена су имена градова и села у којима се налазила већина ових лица.

37. У оквиру достављене документације, СПГС је предао Комисији списе ЕУЛЕКС-овог ЈИРЗ-а који се тичу нестанка г. Томића. На основу тога се може закључити да је спис остао отворен и да га је УНМИК проследио ЕУЛЕКС-у прелазном периоду од 2008-2009.

III. ЖАЛБА

38. Жалилац се жали на УНМИК-ов наводни пропуст да ваљано истражи отмицу и убиство г. Светозара Томића. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац позива на кршење процедуралног аспекта члана 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП).

IV. ПРАВО

A. Наводно кршење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП

1. Опсег разматрања Комисије

39. Пре него што започне разматрање меритума жалбе, Комисија би желела да разјасни домен свог разматрања.
40. При одлучивању о томе да ли сматра да је дошло до повреде члана 2 (процедуралног аспекта), Комисија узима у обзир постојећу судску праксу, нарочито ону Европског суда за људска права. Међутим, Комисија је такође свесна чињенице да се жалбе упућене њој значајно разликују од оних које су поднете Суду. Као прво, тужена страна није држава, већ привремена међународна територијална управа овлашћена да обавља привремене дужности на Косову. За УНМИК се не везују никакве сумње у погледу материјалних обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Друго, док су они који су осумњичени за наводна убиства и/или отмице недржавни актери у ограниченом броју предмета пред Европским судом, такви су сви осумњичени у предметима пред Комисијом, углавном, али не искључиво, повезани са сукобом. Комисија мора узети у обзир ове факторе при процени процедуралних позитивних обавеза међудржавне организације у погледу поступака учињених од стране трећих страна на територији над којом има привремену законодавну, извршну и судску контролу.

41. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима који се тичу људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МСГПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенцији против мучења и осталог окрутног, нечовечног и понижавајућег поступања или кажњавања и Конвенцији о правима детета.
42. Комисија такође напомиње да, према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија „треба да проучи жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више не спроводи извршну власт над косовским правосудним системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност ни за какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. У погледу тога што се жалилац жали на поступке који су се догодили након овог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.
43. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусти који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (видети § 41). У конкретним случајевима убистава и нестанака под околностима опасним по живот, није улога Комисије да замени надлежне органе у истрази случаја. Њен задатак је ограничен на разматрање ефикасности кривичне истраге таквих убистава и нестанака, у светлу процедуралних обавеза које проистичу из члана 2 ЕКЉП.
44. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над жалбама које се односе на наводна кршења људских права „до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су произашла из чињеница насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој такви догађаји проузрокују континуирану ситуацију, Комисија има надлежност да разматра жалбе које се односе на ту ситуацију (видети предмет Европског суда за људска права (ЕСЉП), Велико веће [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009, §§ 147-149; ЕСЉП, *Кинар против Турске* [ВВ], бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 136, ЕКЉП 2001-IV).

2. Поднесци страна

45. Жалилац се жали, у суштини, на повреду права која се односи на изостанак адекватне кривичне истраге у вези са отмицом и убиством г. Светозара Томића.
46. У својим примедбама на меритум жалбе, СПГС признаје да је до отмице г. Светозара Томића, јуна 1998. године, дошло под околностима опасним по живот. Он напомиње да је у том тренутку безбедносна ситуација на Косову била напета: „КФОР је још увек радио на развоју снаге довољне за одржавање јавне безбедности и реда и мира и догодио се одређени број озбиљних кривичних инцидената чије су мете били косовски Срби, укључујући отмице и убиства“.
47. СПГС дакле прихвата одговорност УНМИК-а да спроведе истрагу у случају г. Светозара Томића сходно процедуралном делу члана 2 ЕКЈП који проистиче „из процедуралне обавезе спровођења истраге у случајевима када смрт настане под сумњивим околностима које се не могу приписати државним агентима“. Према речима СПГС-а, „главна сврха такве истраге је обезбеђивање ефикасне примене домаћих закона којима се штити право на живот, како је дефинисано Уредбом УНМИК-а бр. 1999/1 од 25. јула 1999. о овлашћењима привремене управе на Косову и касније Уредбом УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. о закону који се примењује на Косову“.
48. СПГС сматра да је таква обавеза двострука, укључујући обавезу да се истрагом утврди судбина и/или локација нестале особе и обавезу спровођења истраге којом ће моћи да се утврди да ли је смрт проузрокована незаконито, а која ће, такође, довести до идентификације и кажњавања лица одговорних за нестанак и/или смрт несталог лица.
49. Ипак, према мишљењу СПГС-а, приликом разматрања жалбе сходно члану 2 треба посветити дужну пажњу „потешкоћама карактеристичним за послератне ситуације као и пратећим проблемима који ограничавају способност истражних органа да спроведу такве истраге“. СПГС затим примећује да се обавезе из члана 2 морају тумачити тако да не намећу немогућ или несразмеран терет надлежним органима. У том погледу, СПГС подсећа на пресуду од 15. фебруара 2011. године коју је донео Европски суд за људска права по предмету *Палић против Босне и Херцеговине*, у којој је, у ставу 70, наведено следеће:

„Суд узима у обзир комплексну ситуацију у Босни и Херцеговини, нарочито у првих десет година након рата. У таквој послератној ситуацији, оно што представља немогућ и/или несразмеран терет мора да се мери врло конкретним чињеницама и контекстом. С тим у вези, Суд напомиње да је више од 100.000 људи убијено, скоро 30.000 људи је нестало, а више од два милиона људи је расељено током рата у Босни и Херцеговини. Избор је неизбежно морао да се направи у смислу послератних приоритета и ресурса. Штавише, након дугог и суровог рата, Босна и Херцеговина је подвргнута поправци унутрашње структуре и политичког система: постављени су

ентитети и кантони у складу са Дејтонским мировним споразумом; уведене су споразумне поделе власти како би се обезбедила ефикасна равноправност између „конститутивних народа“ у послератном друштву (видети случај *Сејдић и Финци против Босне и Херцеговине* [ВВ], бр. 27996/06 и 34836/06, предмет ЕКЉП 2009...); било је потребно формирати нове институције а постојеће реструктурирати. У послератном периоду могла је да се очекује невољност тадашњих зараћених страна да сарађују са новим институцијама, као што се види у овом предмету. Иако је тешко тачно одредити када се завршио овај процес, Суд сматра да је домаћи правни систем требало да буде у могућности да ефикасно реши нестанке и друга тешка кршења међународног хуманитарног права до 2005. године, након свеобухватне провере постављене полиције и правосуђа и успостављања Одсека за ратне злочине при Суду Босне и Херцеговине.

Након што је све ово размотрено и пошто није било значајног периода неактивности домаћих власти по овом предмету након 2005. године, Суд је закључио да се, с обзиром на тадашње околности прикупљања материјала, може сматрати да је домаћа кривична истрага спроведена у разумном року и експедитивно“.

50. Према мишљењу СПГС-а, ситуација на Косову „у периоду између 1999. и 2008. године била је у већини аспеката слична оној у Босни и Херцеговини у периоду између 1995. и 2005. године“.
51. СПГС наводи да је током сукоба на Косову на хиљаде људи нестало, најмање 800.000 људи је расељено и на хиљаде њих је убијено. Многе нестале особе су отете или убијене, сахрањене у необележеним гробовима и, „у одређеним случајевима, убијене ван Косова, или су њихови посмртни остаци пребачени и сахрањени ван Косова, чиме је додатно отежано њихово проналажење и предавање“.
52. Јуна 2002. године, УНМИК је формирао КНЈСМ који је у оквиру свог мандата требало да утврди судбину несталих лица; међутим, он се суочио са многим изазовима на почетку свог рада због претходно урађеног, углавном од стране актера независних од УНМИК-а. Конкретно, СПГС наводи да је сакупљање доказа о ратним злочинима почело са доласком НАТО-а 1999. године, са независним тимовима из неколико земаља који су функционисали под слабом координацијом МКТЈ-а. Недостатак стандардних радних процедура или централизације довео је до проблема са доказима прикупљеним у овој фази. Године 2000, МКТЈ је спровео велику, централизовану, форензичку операцију у ораховачкој мртвачници, где је применио стандардне радне процедуре за све форензичке тимове осим британског, који је функционисао независно у Приштини. СПГС наводи да су, у покушају да покажу да су злочини били систематски и широко распрострањени, тимови МКТЈ обавили обдукције на што је више тела могуће, вршећи идентификацију у малој мери или је уопште нису вршили; штавише, неидентификована тела која су ексхумирана 1999. године поново су сахрањена на локацијама које још увек нису познате КНЈСМ-у. Након што је МКТЈ окончао своје ангажовање 2000. године, ЈНЛ полиције УНМИК-а наставио је истраге

несталних лица у мањем обиму, „ex-officio, без икакве шире стратегије у погледу подизања оптужнице“. Услед тога, прикупљен је велики број неструктурисаних информација.

53. СПГС тврди да је проналажење и идентификовање несталних лица у горе описаном контексту веома тежак и дуготрајан задатак. Он даље тврди да број несталних лица чије је остатке пронашао и идентификовао КНЈСМ „сведочи о његовом напорном раду између 2002. и 2008. године“ и да се „у гробницама и даље проналазе тела и у току су идентификације и повраћаји посмртних остатака члановима породица, често на основу информација садржаних у списима УНМИК-а/КНЈСМ-а“. СПГС даље напомиње да је „стога очигледно да је поступак оснивања система који ће моћи ефикасно да решава нестанке и друга озбиљна кршења међународног хуманитарног права разумљиво постепено“ на Косову, што се огледа у горенаведеном предмету *Палић*. СПГС даље напомиње да се овај процес „ослањао на велики број актера, а не само на УНМИК, на пример на Међународну комисију за нестала лица, Међународни комитет Црвеног крста и домаће организације за нестала лица“.
54. СПГС даље тврди да је професионална, добро обучена и добро опремљена полиција од фундаменталног значаја за спровођење ефикасних истрага и да таква полиција није постојала на Косову након сукоба. У том полицијском вакууму након завршетка сукоба, УНМИК је морао да испочетка изгради нову Косовску полицијску службу, што представља један дуготрајан и изазован задатак који, према наводу СПГС-а, још увек траје. СПГС такође наводи да се полиција УНМИК-а суочила са бројним изазовима током вршења функција спровођења закона, које му је постепено преносио КФОР у периоду 1999-2000. године. У том погледу, он упућује на Годишњи извештај полиције УНМИК-а из 2000. године, у коме се даје следећи опис ситуације:

„Полиција УНМИК-а је морала да ради у послератном окружењу у ком је затекла беживотна тела и опљачкане и спаљене куће. Етничко насиље је избијало у виду илегалних исељавања, принудних одузимања имовине, спаљивања кућа и физичког насиља над заједницама широм Косова. Бес и тензија су били јако изражени међу свим етничким групама, а појачавали су их извештаји о несталим и умрлим особама. За полицију УНМИК-а је постао императив да успостави ред и да брзо изгради оквир за упис и истрагу злочина.

Све ово је морало да се уради уз ограничене физичке и људске ресурсе. Пошто је ово била прва извршна мисија у историји УН-а, било је неопходно да се на терену разраде концепт, планирање и спровођење. Због двадесет различитих националности које су учествовале на почетку, полицијским руководиоцима је представљало изазован задатак да установе уобичајену праксу за постизање оптималних резултата у једном високо ризичном окружењу“.

55. СПГС наводи да је ЈИРЗ полиције УНМИК-а ангажовао међународну полицију УНМИК-а и припаднике домаће Косовске полицијске службе и да се усредредио на

кривичну истрагу случајева несталих лица. Њихове обавезе обухватале су проналажење илегалних гробова, идентификацију починилаца и прикупљање доказа везаних за злочин. Припадници међународне полиције УНМИК-а који су радили на предметима несталих лица морали су да се прилагоде спровођењу истрага на страниј територији и у страниј земљи, са ограниченом подршком Косовске полиције која је још увек била у развоју.

56. Он даље наводи да након сукоба домаће институције на Косову, укључујући институције за спровођење закона и институције за проналажење несталих лица, нису функционисале и да су морале бити успостављене од почетка. Такође, истражитељи су често наилазили на ситуације где појединци који су поседовали релевантне информације о локацији и судбини несталих лица нису желели да открију такве информације. Према наводу СПГС-а, све ове препреке спречавале су полицију УНМИК-а да спроведе истраге сходно стандардима који се могу очекивати од држава са успостављеним институцијама које не наилазе на велики број предмета овакве природе, повезаним са ситуацијама након сукоба.
57. СПГС дакле тврди да су поменута ограничења спречила УНМИК да спроведе све истраге на начин који се „може видети, или се бар очекује у државама са боље успостављеним институцијама и без прилива предмета ове природе повезаних са ситуацијом након сукоба“.
58. У погледу случаја г. Светозара Томића, СПГС наводи да се из доступних истражних списа види да је УНМИК поступио у складу са својом обавезом утврђивања његове судбине и локације тако што је отворио и спровео истрагу на основу „веома оскудних“ информација које су доставили „не жалилац... него вероватно МКЦК или београдски надлежни органи“.
59. Сумирајући кораке које су предузели истражитељи УНМИК-а, СПГС наводи да је 9. јуна 2002. године УНМИК-ов ЈНЛ отворио спис о несталом лицу у погледу г. Светозара Томића. Како је документовано у ЈИРЗ-овом извештају о анте-мортем истрази, датираном на 16. децембар 2004 године, УНМИК је контактирао жалиоца како би прикупио додатне информације. СПГС наводи: „Иако у том тренутку није било информација које би указале на могућу локацију г. Томића, доступни списи пружају доказе о томе да су напори полиције УНМИК-а и форензичара почетком 2000. године... довели до открића нечега што се у некој од каснијих фаза испоставило да су посмртни остаци г. Томића“, на крају поступка који он дефинише као „комплексна истрага“.
60. СПГС даље наводи: „У завршној фази истраге – односно, када су посмртни остаци званично идентификовани од стране ЈНЛ-а – УНМИК је уредно потврдио смрт г. Томића. СПГС наводи да „године које су протекле“ од почетне фазе УНМИК-ове истраге до идентификације посмртних остатака г. Светозара Томића, децембра 2006. године, морају бити процењене у односу на шири контекст кривичних истрага које је УНМИК спроводио на Косову након сукоба. Према мишљењу СПГС-а, напори уложени од стране полиције УНМИК-а и форензичара довели су до открића његових

посмртних остатака, упркос недостатку информација о локацији г. Светозара Томића. СПГС саопштава да је „идентификација посмртних остатака г. Томића била могућа тек након што су прикупљени анте-мортем узорци од његових блиских чланова породице – његове супруге, кћерке и двојице синова“.

61. У погледу истраге усмерене ка идентификацији и довођењу пред лице правде лица одговорних за отмицу и убиство г. Светозара Томића, СПГС наводи да истражни списи који су стављени на располагање УНМИК-у нису коначни и да откривају општу оскудицу информација. СПГС је навео да „полицији УНМИК-а жалилац није доставила трагове који би довели до идентификације починилаца. СПГС тврди да, током тог периода под правном надлежношћу Комисије, није иступио ниједан сведок и није могао да се открије ниједан материјални доказ. СПГС наводи да је 2004. године полиција УНМИК-а ипак наставила са спровођењем истраге, покренуте 2002. године, након што је овластила новог истражитеља за предмет и процену предмета. СПГС наводи да су уследили нови контакти са жалиоцем, пошто један сведок није пружио ниједан нов и користан истражни траг, с обзиром на сталну недоступност релевантних информација.
62. У светлу горе реченог, СПГС наводи да је УНМИК предузео све разумне кораке да спроведе истрагу у складу да процедуралним захтевима члана 2 ЕКЉП. СПГС даље наводи да, међутим, „с обзиром на могућност постојања додатних и убедљивих информација, поред горепоменуте документације, УНМИК задржава право давања додатних коментара у погледу овог случаја“.

3. Процена Комисије

63. Комисија сматра да се жалилац позива на повреду процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП) јер полиција УНМИК-а није спровела ефикасну истрагу у вези са отмицом и убиством г. Светозара Томића.

а) Подношење релевантних списа

64. На захтев Комисије, СПГС је 5. августа 2013. године доставио копије докумената везаних за ову истрагу које је УНМИК успео да добије. СПГС је такође напоменуо (видети § 62 изнад) да можда постоје додатне информације које нису садржане у постојећој документацији, али није доставио додатне детаље. Дана 15. августа 2014. године, УНМИК је потврдио Комисији да више нису пронађени никакви списи, па се тако достављање може сматрати завршеним (видети § 8 горе у тексту).
65. Комисија напомиње да је у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да достави било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, што посебно укључује достављање докумената и информација релевантних за жалбу. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права да треба да се извуку закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен

пропуст „да достави информације које има, без одговарајућег објашњења“ (видети предмет *Челикбилек против Турске*, бр. 27693/95, пресуда ЕСЉП од 31. маја 2005, § 56).

66. Комисија напомиње да је правилно одржавање истражних списа који се тичу таквих кривичних дела као што су убиства и нестанци, од отварања истрага до њихове предаје – укључујући прописно уписивање свих потенцијално достављених докумената – кључно за наставак таквих истрага и пропуст да се то учини могао би стога сâм по себи покренути питања сходно члану 2.
67. Комисија нема разлога да сумња да је УНМИК уложио све напоре како би добио релевантне истражне списе. Међутим, Комисија напомиње да УНМИК није доставио никакво објашњење због чега би документација могла бити непотпуна нити о томе који делови могу бити непотпуни.
68. Комисија није у позицији да сама провери потпуност примљених истражних списа. Комисија ће стога проценити меритум жалбе на основу докумената који су јој доступни (у том смислу, видети предмет *Чекојев против Русије*, бр. 39358/05, пресуда ЕСЉП од 15. марта 2011, § 146).

b) Општа начела која се тичу обавезе спровођења ефикасне истраге сходно члану 2

69. Комисија наводи да позитивна обавеза спровођења истраге проистиче из члана 6 (право на живот), члана 7 (забрана окрутног и нечовечног поступања) и члана 9 (право на слободу и безбедност личности), тумачено заједно са чланом 2 (3) (право на ефикасан правни лек) МСГПП-а (видети Комитет за људска права при Уједињеним нацијама (КЉП), Општи коментар бр. 6, 30. април 1982, § 4; КЉП, Општи коментар бр. 31, 26. мај 2004, §§ 8 и 18, СГПП/Ц/21/Рев.1/Дод. 13; видети такође, између осталог, КЉП, *Мухамед Ал-Авани против Либијске Арапске Џамахирије*, саопштење бр. 1295/2004, разматрања од 11. јула 2007, СГПП/Ц/90/Д/1295/2004). Обавеза истраживања нестанака и убистава такође је утврђена у Декларацији УН-а о заштити свих особа од принудног нестанка (А/Res/47/133, 18. децембар 1992.) и додатно је разрађена у смерницама УН-а као што су Приручник УН-а о ефикасној превенцији и истрази ванправних, арбитражних и преких егзекуција (1991) и „Смернице о спровођењу истрага Уједињених нација у вези са наводним масакрима“ (1995). Важност обавезе је потврђена усвајањем Међународне конвенције за заштиту свих особа од принудног нестанка 2006. године, која је ступила на снагу 23. децембра 2010. године.
70. Да би се бавила тврдњама жалиоца, Комисија се осврће на добро утврђену судску праксу Европског суда за људска права о процедуралним обавезама сходно члану 2 ЕКЉП. Суд је сматрао да „Обавеза заштите права на живот сходно члану 2 Конвенције, тумачена заједно са општом дужношћу државе сходно члану 1 Конвенције 'да осигура свакоме унутар [своје] надлежности права и слободе дефинисане у Конвенцији', имплицитно захтева постојање неког облика ефикасне званичне истраге када су појединци убијени“ (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Макен и остали против*

Уједињеног Краљевства, пресуда од 27. септембра 1995, § 161, Серија А бр. 324; и ЕСЉП, *Каја против Турске*, пресуда од 19. фебруара 1998, § 86, Извештаји 1998-И; видети такође ЕСЉП, *Јасинскис против Летоније*, бр. 45744/08, пресуда од 21. децембра 2010, § 71). Обавеза спровођења такве истраге проистиче у свим случајевима убистава и осталих сумњивих смртних случајева, без обзира на то да ли су починиоци приватна лица или државни агенти, или су непознати (видети ЕСЉП, *Колеви против Бугарске*, бр. 1108/02, пресуда од 5. новембра 2009, § 191).

71. Европски суд за људска права је такође навео да процедурална обавеза пружања неког облика ефикасне званичне истраге такође постоји када је појединац нестао под околностима опасним по живот и није ограничена на случајеве када је очигледно да је нестанак проузрокован од стране државног агента (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен у § 44 изнад у тексту, при § 136).
72. Надлежни органи морају сами предузети радње када им се скрене пажња на одређени предмет и не смеју препустити подношење формалне пријаве или преузимање одговорности за спровођење било каквих истражних поступака иницијативи блиских сродника (видети ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, бр. 21689/93, пресуда од 6. априла 2004, § 310, видети такође ЕСЉП, *Исајева против Русије*, бр. 57950/00, пресуда од 24. фебруара 2005, § 210).
73. Успостављајући стандарде ефикасне истраге, Суд је навео да „истрага, поред независности, приступачности за породицу жртве, спровођења разумном брзином и експедитивношћу и пружања довољног елемента јавне критике истраге и њених резултата, такође мора бити ефикасна у смислу да може довести до утврђивања тога да ли је смрт изазвана незаконитим путем и, ако је то случај, до идентификације и кажњавања одговорних лица (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 44, при § 191; видети такође ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011, § 63). То није обавеза пружања резултата, већ употребе средстава. Надлежни органи морају предузети све могуће разумне кораке да би обезбедили доказе који се тичу инцидента, укључујући, између осталог, сведочења очевидаца, форензичке доказе и, када је то применљиво, аутопсију која пружа потпун и тачан запис о повреди и објективну анализу клиничких налаза, укључујући узрок смрти. Сваки недостатак у истрази који спречава да се њоме установи узрок смрти или одговорна особа или особе ствара ризик да таква истрага неће испунити овај стандард (видети ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен горе у тексту, при § 312 и ЕСЉП, *Исајева против Русије*, наведен горе у тексту, при § 212).
74. Конкретно, закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Пропуст праћења очигледног следа истраге нарушава, у одлучујућој мери, могућност да се њоме утврде околности случаја и идентитет одговорних лица (видети ЕСЉП, *Колеви против Бугарске*, наведен изнад у § 70, при § 201). Међутим, природа и степен разматрања којима се испуњава минимални праг ефикасности истраге зависе од околности конкретног случаја. Они се морају проценити на основу релевантних чињеница и у погледу практичних реалних

околности истражних радњи (видети ЕСЈП, *Велсеа и Мазарев против Румуније*, бр. 64301/01, пресуда од 1. децембра 2009, § 105).

75. У том контексту се подразумевају услов ажурности и разумне експедитивности. Чак и у ситуацијама када можда постоје препреке или потешкоће које спречавају напредак истраге, брза реакција надлежних органа је од кључног значаја за одржавање поверења јавности у њих у погледу поштовања владавине права и спречавања тајних завера и толерисања незаконитих радњи (видети случај *Пол и Одри Едвардс против Уједињеног Краљевства*, предмет бр. 46477/99, пресуда ЕСЈП од 14. марта 2002, § 72, ЕКЈП 2002-II).
76. Посебно у погледу несталих особа које су касније пронађене мртве, Суд је навео да се поступцима ексхумације и идентификације посмртних остатака не исцрпљује обавеза сходно члану 2 ЕКЈП. Суд сматра да „процедурална обавеза која проистиче из нестанка генерално не престаје све док су локација и судбина особе неизвесни, те је она стога континуираног карактера“ (случај ЕСЈП *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 73 изнад, при § 46; у истом смислу, случај ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 44, § 148, *Аслаканова и остали против Русије*, бр. 2944/06 и остали, пресуда од 18. децембра 2012, § 122). Међутим, Суд такође наглашава да ова процедурална обавеза „не престаје да постоји чак ни након проналажења тела... Тиме се расветљава само један аспект судбине несталог лица и, генерално, остаје обавеза да се објасни нестанак и смрт, као и да се идентификује и кривично гони сваки починитељ незаконитих дела који има везе са тим нестанком и смрћу“ (случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, у § 46; у истом смислу ЕСЈП [ВВ], предмет *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад, у § 145). Иако проналажење и накнадна идентификација посмртних остатака жртве сами по себи могу представљати значајан успех, процедурална обавеза сходно члану 2 и даље постоји (видети случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, § 64).
77. Што се тиче захтева за јавни надзор, Суд је даље навео да мора постојати довољан елемент јавног надзора над истрагом или њеним исходима да би се осигурала одговорност у пракси, као и у теорији. Потребан степен јавног надзора може се знатно разликовати од случаја до случаја. Међутим, у свим случајевима, блиски сродник жртве мора бити укључен у поступак у оној мери која је неопходна за заштиту његових или њених легитимних интереса (видети *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен у § 73 изнад, при §§ 311-314; *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 73, при §§ 211-214 и случајеве наведене у њему). ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, бр. 55721/07, пресуда од 7. јула 2011, § 167, ЕКЈП 2011).

Суд је такође истакао огроман значај који ефикасна истрага има у утврђивању истине о ономе што се догодило, чиме је задовољила право на истину, не само због породица жртава, већ и због жртава сличних злочина, као и опште јавности, која има право да сазна шта се догодило (ЕСЈП [ВВ], *Ал-Масри против Бивше југословенске републике Македоније*, бр. 39630/09, пресуда од 13. децембра 2012, § 191; ЕСЈП, *Ал-Наишири*

против Пољске, бр. 28761/11, пресуда од 24. јула 2014, §§ 495-496). Органи Уједињених нација су такође уверени у значај права на истину. Према речима Генералног секретара УН-а, „право на истину подразумева свест о потпуној и комплетној истини о догађајима који су се одиграли, карактеристичним околностима везаних за њих и о учесницима у њима. У случају несталих лица... то такође подразумева право да се сазна судбина и пронађе жртва“ (видети Извештај Генералног секретара УН-а, Нестала лица, Документ УН-а А/67/267, 8. август 2012, § 5; видети такође КЈП, *Шедко и Бондаренко против Белорусије*, Обавештење бр. 886/1999, разматрања од 3. априла 2003. године, § 10.2, СГПП/Ц/77/Д/886/1999; КЈП, *Меријам Филипе, Аугусте и Томас Санкара против Буркине Фасо*, Обавештење бр. 1159/2003, разматрања од 8. марта 2006, § 10.2, СГПП/Ц/86/Д/1159/2003; Комитет за људска права, Резолуције 9/11 и 12/12: Право на истину, 24. септембар 2008. и 12. октобар 2009. године; Преамбула и члан 24 (2) Конвенције о заштити свих људи од принудног нестанка, наведено у § 106 изнад; видети такође Извештај Специјалног извештача о унапређењу и заштити људских права и фундаменталних слобода као и борби против тероризма, г. Бена Емерсона, *Оквирни принципи за обезбеђивање одговорности јавних органа за неморално и систематско кршење људских права почињено у контексту иницијатива за борбу државе против тероризма*, документ УН-а, А/КЈП/22/52, 1. март 2013, § 23-26).

с) Применљивост члана 2 на контекст Косова

78. Комисија је свесна чињенице да је до отмице г. Светозара Томића дошло 1998. године, пре распоређивања УНМИК-а на Косову, када су били распрострањени криминал, насиље и мањак безбедности.
79. Са своје стране, СПГС не оспорава чињеницу да је УНМИК имао обавезу да истражи овај предмет сходно члану 2 ЕКЈП. Међутим, према наводима СПГС-а, јединствене околности које се односе на косовски контекст и распоређивање УНМИК-а у првој фази његове мисије треба да буду узете у разматрање при процени питања да ли је ова истрага у сагласности са чланом 2 ЕКЈП. У суштини, СПГС тврди да на УНМИК није могуће применити исте стандарде који се примењују на државу у уобичајеној ситуацији.
80. Комисија сматра да ово покреће два главна питања: прво питање је да ли стандарди члана 2 настављају да се примењују у ситуацији када постоји сукоб или опште насиље, а друго је да ли треба сматрати да се такви стандарди у потпуности примењују на УНМИК.
81. Што се тиче применљивости члана 2 на УНМИК, Комисија подсећа да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно одређеним инструментима који се тичу људских права, укључујући ЕКЈП. С тим у вези, Комисија је већ закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-

а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју схватити као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (видети случај ХРАП, *Милогорић и остали*, бр. 38/08 и остали, мишљење од 24. марта 2011, § 44; случај *Бериша и остали*, бр. 27/08 и остали, мишљење од 23. фебруара 2011, § 25; случај *Лалић и остали*, бр. 09/08 и остали, мишљење од 9. јуна 2012, § 22).

82. У погледу применљивости члана 2 на ситуације у којима постоји сукоб или опште насиље, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права утврдио применљивост члана 2 на постконфликтне ситуације, укључујући оне у земљама бивше Југославије (видети, између осталих примера, случај ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 73 и случај ЕСЈП, *Јуларић против Хрватске*, бр. 20106/06, пресуда од 20. јануара 2011). Суд даље наводи да процедурална обавеза сходно члану 2 наставља да се примењује на „тешке безбедносне околности, укључујући оне у контексту оружаног сукоба“ (видети ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 77, при § 164; видети такође случај *Гулеч против Турске*, пресуда ЕСЈП од 27. јула 1998, § 81, Извештаји 1998-IV; случај *Ерги против Турске*, пресуда ЕСЈП од 28. јула 1998, §§ 79 и 82, Извештаји 1998-IV; случај *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 72, при §§ 85-90, 309-320 и 326-330; случај *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 72, при §§ 180 и 210; случај *Канлибаши против Турске*, бр. 32444/96, пресуда ЕСЈП од 8. децембра 2005, §§ 39-51).
83. Суд је признао да „када до смрти коју треба истражити према члану 2 дође под околностима општег насиља, оружаног сукоба или побуне, истражитељи могу наићи на препреке и [...] конкретна ограничења могу захтевати употребу мање ефикасних мера истраге или могу довести до одлагања истраге“ (видети случај ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад при §164; ЕСЈП, *Базоркина против Русије*, бр. 69481/01, пресуда од 27. јула 2006, § 121). Суд је ипак закључио да „обавеза према члану 2 која се тиче заштите живота подразумева да, чак и у тешким безбедносним условима, морају бити предузети сви разумни кораци како би се обезбедила ефикасна, независна истрага у вези са наводним кршењима права на живот (видети, између осталих примера, ЕСЈП, случај *Каја против Турске*, наведен у § 70 изнад, при §§ 86-92; ЕСЈП, случај *Ерги против Турске*, наведен изнад, при §§ 82-85; ЕСЈП [ВВ] *Танрикулу против Турске*, бр. 23763/94, пресуда од 8. јула 1999, §§ 101-110, ЕКЈП 1999-IV; ЕСЈП, *Кашијев и Акајева против Русије*, бр. 57942/00 и 57945/00, пресуда од 24. фебруара 2005, §§ 156-166; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у §§ 215-224; ЕСЈП *Мусајев и остали против Русије*, бр. 57941/00 и остали, пресуда од 26. јула 2007, §§ 158-165).
84. Слично томе, КЈП је закључио да се право на живот, укључујући процедуралне гаранције, сматра врховним правом од кога није дозвољено никакво одступање чак ни у ванредним околностима када је угрожен живот нације (видети, КЈП, Општи коментар бр. 6, наведен изнад у § 68, при § 1; КЈП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, саопштење бр. 1447/2006, разматрања од 22. априла 2009, § 11.2, СГПП/Ц/95/Д/1447/2006). Такође, КЈП је напоменуо применљивост чланова 2 (3), 6 и 7 МСГПП, уз посебни осврт на УНМИК-ову обавезу да спроведе ваљане

истраге у вези са нестанцима и отмицама на Косову (видети КЉП, Закључне примедбе Комитета за људска права: Косово (Србија), 14. август 2006, §§ 12-13, СГПП/Ц/УНК/ЦО/1).

85. Комисија разуме потешкоће са којима се УНМИК сусрео током прве фазе свог ангажовања. Комисија напомиње да је одговарајућа важност која је дата питању несталих лица на Косову значила да је УНМИК морао да узме у обзир како хуманитарну, тако и кривичну димензију ситуације. Конкретно, Комисија сматра да су важност која се приписује кривичним истрагама и потешкоће на Косову које су ограничиле могућност истражних органа да спроведу такве истраге, као што је описао СПГС, довеле до тога да од кључног значаја буде да УНМИК од самог почетка успостави окружење које погодује обављању значајних истрага. Ово подразумева успостављање система који обухвата елементе попут приписивања свеобухватне одговорности по питању надзора и праћења напретка истрага, обезбеђивања редовних извештаја о напретку истрага као и поступка прописне предаје случајева међу службеницима или јединицама полиције УНМИК-а. Такав систем би такође требало да узме у обзир потребу за заштитом жртава и сведока (видети, *mutatis mutandis*, случај *P. P. и остали против Мађарске*, бр. 19400/11, пресуда ЕСЉП од 4. децембра 2012, §§ 28-32), као и да се размотри нарочита рањивост расељених лица у периоду након сукоба (видети ЕСЉП [ВВ], *Саргсијан против Азербејџана*, бр. 40167/06, одлука од 14. децембра 2011, § 145; и ЕСЉП [ВВ], *Чигаров и остали против Јерменије*, бр. 13216/05, одлука од 14. децембра 2011, § 146). Иако схвата да је до распоређивања и организовања полиције и правосудног апарата дошло постепено, Комисија сматра да је овај процес завршен 2003. године када је Генерални секретар УН-а описао полицију и правосудни систем на Косову као системе који „добро функционишу“ и који су „одрживи“ (видети § 17 изнад).
86. Комисија даље напомиње да њен задатак није да испита релевантну праксу или наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у вези са њиховом конкретном примени на одређене околности везане за ситуацију која је предмет жалбе пред Комисијом (видети ЕСЉП, *Броган и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 29. новембра 1988, § 53, Серија А, бр. 145-Б). Комисија се стога слаже са СПГС-ом да природа и степен разматрања да ли ефикасност истраге испуњава минимални праг зависе од околности одређеног предмета. Из тих разлога, Комисија сматра да ће утврдити, у погледу сваког предмета, да ли су предузети сви разумни кораци за спровођење ефикасне истраге као што то налаже члан 2, узимајући у обзир реалне околности истражних активности на Косову.
87. На крају, као одговор на примедбу СПГС-а да се члан 2 мора тумачити тако да се њиме не поставља немогућ или несразмеран терет на надлежне органе, било у контексту полицијских активности или у контексту приоритета и средстава, Комисија узима у обзир да је Европски суд установио да се управо конкретним чињеницама и контекстима мора мерити шта заправо представља немогућ и/или несразмеран терет (видети ЕСЉП, случај *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 73 горе у тексту, при § 70; *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, бр. 32457/04, пресуда од 27. новембра 2007, § 62).

d) Усаглашеност са чланом 2 у овом предмету

88. У погледу конкретних околности везаних за овај случај, Комисија напомиње да је од самог почетка истраге било очигледних недостатака у њеном спровођењу. Међутим, у светлу горе описаних напомена у вези са њеном ограниченом временском надлежношћу (видети § 44 горе у тексту), Комисија подсећа да је она надлежна *ratione temporis* да процењује усклађеност истраге са чланом 2 ЕКЈП само за период након 23. априла 2005. године, узимајући у обзир статус предмета тог датума (ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 71, при § 70). Период који је предмет разматрања завршава се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео одговорност у области спровођења правде (видети § 19 изнад).
89. Пошто је узела у обзир тврдњу СПГС-а да би списи поднети Комисији могли бити непотпуни, као и због његовог пропуста да достави даље објашњење у вези с тим (видети § 62 изнад), Комисија претпоставља да УНМИК не може да гарантује да је спис достављен Комисији потпун. У случају да није потпун, то би значило да је можда дошло до неке од следећих ситуација: није спроведена прописна истрага; спис није исправно и у потпуности предат ЕУЛЕКС-у; или УНМИК није добио натраг потпун спис од особе тренутно задужене за његово чување. Комисија је већ напоменула да нема разлога да сумња у поштене намере УНМИК-а у настојању да обезбеди потпун истражни спис ради своје процене. Међутим, Комисија сматра да, без обзира на то које је од ових могућих објашњења применљиво, оно би указало на пропуст који се може директно приписати УНМИК-у, било да се ради о периоду када је он обављао своје извршне функције или у свом садашњем својству.
90. Комисија напомиње да се из истражног списка види да је УНМИК сазнао за отмицу г. Светозара Томића најкасније до 12. октобра 2001. године када је МКЦК предао његове посмртне остатке УНМИК-у (видети § 25 изнад).
91. Комисија напомиње да је УНМИК-ов КНЛСМ открио посмртне остатке, касније идентификоване као посмртне остатке г. Светозара Томића, 24. маја 2000. године. Штавише, те остатке је наводно МКТЈ претходно открио, извршио анализу ДНК ради доказа и поново их сахранио. Није јасно да ли је МКТЈ доставио ту информацију УНМИК-у. Обдукцијом посмртних остатака, коју је спровео УНМИК децембра 2003. године, утврђено је да је узрок смрти била „повреда нанета ватреним оружјем у пределу грудног коша“. Како се види из истражног списка, УНМИК-ов ЈНЛ је по овом питању отворио спис о несталом лицу 9. јуна 2002. године.
92. Марта 2004. године, МКНЛ је идентификовао горенаведене посмртне остатке као посмртне остатке г. Светозара Томића, на основу анализе ДНК. УНМИК је идентификовао горенаведене посмртне остатке више од годину дана касније, септембра 2005, путем упоређивања анте-мортем и пост-мортем података и анализе ДНК (видети изнад § 31). Према мишљењу Комисије, пошто је било потврђено да је тај конкретан „ДНК узорак 47“ кост која припада телу г. Томића, требало је да у смртници буде назначено да је узрок смрти повреда нанета ватреним оружјем.

Комисија напомиње да СПГС није доставио никакво објашњење како би разјаснио зашто породица није била обавештена о овој претходној идентификацији и зашто тада није организована анализа ДНК ради потврде идентификације, како налаже стандардна пракса у овим случајевима.

93. Комисија напомиње да, осим отварања предмета и бележења анте-мортем података које је доставио МКЦК, УНМИК није предузео ниједну смислену активност након идентификације посмртних остатака г. Светозара Томића, како би пронашао починиоце. У спису не постоји доказ да су истражитељи УНМИК-а предузели основне кораке, попут идентификације и испитивања лица која су живела или се налазила у области наводног злочина („претресање области“) и особа које су познавале жртву, а којима су можда били познати могући мотиви.
94. Комисија такође са забринутошћу напомиње да је 16. децембра 2004. године, УНМИК-ов ЈНЛ спровео једнодневну анте-мортем истрагу, вероватно након што је жалилац поднела кривичну пријаву ОЈТ-у у Приштини. Комисија напомиње да се ова истрага састојала из телефонског позива упућеног жалиоцу, ради узимања њене изјаве. Није забележено да ли је предузета иједна друга активност. Да су истражитељи спровели правилну анализу случаја, схватили би да је МКНЛ већ пронашао и идентификовао посмртне остатке г. Светозара Томића, марта 2004. године.
95. Комисија напомиње да постоје знаци могуће претходне истраге нестанка коју је спровео МКТЈ⁵ уз помоћ Верификационе мисије ОЕБС-а на Косову и ФХП-а (видети § 24 и § 36 горе у тексту). То је обухватало ексхумацију тела, анализу ДНК, поновно сахрањивање тела и прибављање информација које су обухватале имена и локације потенцијалног сведока и не мање од шесторо наводних починилаца. У достављеном материјалу не постоји ништа што би указало на сарадњу или усклађеност између УНМИК-а и МКТЈ-а, ОЕБС-а или ФХП-а по овом предмету. У спису не постоји ништа што би указало на то да су УНМИК или било који од наведених органа испитали идентификованог сведока или било ког од починилаца.
96. У погледу периода под њеном правном надлежношћу, почевши од 23. априла 2005. године, Комисија напомиње да је након тог критичног датума настављен пропуст праћења неопходних истражних радњи, укључујући оне у почетној фази истраге. Следствено томе, нису решени недостаци који су постојали до тог датума. Тако је, у складу са настављеном обавезом спровођења истраге (видети изнад § 44), процена целокупне истраге доведена под период надлежности Комисије.
97. Комисија напомиње да су посмртни остаци г. Светозара Томића поново идентификовани путем ДНК анализе 12. октобра 2005. године, приближно пет и по година након што их је први пут пронашао КНЛСМ (видети § 29 изнад) и скоро једну и по годину након прве идентификације коју је обавио МКНЛ на основу ДНК доказа

⁵ У свом извештају ХРАП-у, СПГС је навео да „МКТЈ саопштава да је 1999. и 2000. године извршио ексхумацију 4019 тела, а мање од половине тог броја је идентификовано; такође, нека неидентификована тела ексхумирана 1999. године од стране волонтерских тимова поново су сахрањена на местима која су још увек непозната КНЛСМ-у“.

(видети § 31 изнад). Комисија такође напомиње да, независно од опште изјаве да „период који протекне“ од откривања и идентификације посмртних остатака мора да се процени „у односу на шири контекст кривичних истрага на Косову након сукоба“, СПГС није дао никакво уверљиво објашњење да разјасни разлоге за одлагање овог случаја.

98. Иако се идентификација г. Светозара Томића и предаја његових посмртних остатака породици морају, сами по себи, сматрати постигнућем, Комисија подсећа да се процедурална обавеза из члана 2 није завршила проналажењем и идентификацијом његових посмртних остатака, нарочито због тога што су се на њима налазили очигледни знаци насилне смрти. Пошто лица одговорна за отмицу и убиство нису била пронађена, УНМИК је имао обавезу да користи средства која су му на располагању како би редовно пратио напредак истраге да би био сигуран да није било превида и да су сви нови докази узети у разматрање, као и да би обавестио сроднике г. Светозара Томића о току истраге.
99. Из истражног списка се види да је преглед предмета извршен 3. децембра 2006. године и да је једини корак који је предузео УНМИК-ов ЈИРЗ том приликом био да забележи податак да су посмртни остаци г. Светозара Томића идентификовани и предати његовој породици. Комисија напомиње да је то био тренутак обновљеног контакта са породицом. Ипак, нису предузете додатне истражне активности како би се идентификовали починиоци пре него што је предмет предат ЕУЛЕКС-у.
100. Очигледан изостанак било какве хитне реакције полиције УНМИК-а и било какве адекватне радње у каснијим фазама могао је указати починиоцима на то да надлежни органи нису могли, или нису били вољни, да истраже таква кривична дела. Такав став надлежних органа према најозбиљнијим злочинима у било ком друштву, а нарочито у околностима након сукоба, неминовно ствара културу некажњивости међу починиоцима злочина и може само да доведе до погоршања ситуације. Проблеми са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије, који су размотрени изнад, не оправдавају такву неактивност, било на почетку или касније.
101. СПГС тврди да због недоступности информација или доказа полиција УНМИК-а није могла да предузме „додатну смислену истрагу и да да предност овом предмету у односу на друге кривичне истраге“. У том погледу, Комисија мора да напомене да у почетној фази скоро сваке истраге недостаје значајна количина информација. Проналажење неопходних информација како би се попуниле ове празнине представља главни циљ сваке истражне активности. Дакле, истражни органи не би требало да користе недостатак информација као аргумент да оправдају своју неактивност. Спис који је био доступан Комисији не приказује ниједну такву активност. Стога се чини да је, уместо да активно трага за информацијама и траговима, полиција УНМИК-а једноставно чекала да се додатне информације појаве саме од себе. У овој ситуацији, то је могло довести до губитка потенцијалних доказа (видети, нпр, ХРАП, предмет *П. С*, бр. 48/09, мишљење од 31. октобра 2013, § 107). Што се тиче СПГС-ове тврдње да је УНМИК отворио и спровео истрагу на основу „веома оскудних“ информација које су му доставили „не жалилац... већ вероватно МКЦК или београдски надлежни

органи“, Комисија напомиње да би исход био потпуно другачији да је полиција УНМИК-а пронашла или испитала идентификованог сведока и наводне починиоце који су јој достављени.

102. У том погледу, Комисија даље подсећа на свој став по питању категоризације предмета у „активне“ и „неактивне“ – наиме, да би „требало извршити категоризацију истраге тек након што се предузме минимум могућих истражних активности и изврши прикупљање и анализа доступних информација“ (видети нпр. ХРАП, Б. А., бр. 52/09, мишљење од 14. фебруара 2013, § 82). У овом случају, такво давање приоритета није требало да се обави у најранијим фазама, пре него што је су пронађени потенцијални сведоци и наводни починиоци, и пре него што је са њима обављен званичан разговор о околностима везаним за отмицу, те пре него што су сви докази до којих се могло доћи били прикупљени.
103. Комисија је свесна чињенице да дужност спровођења истраге није прекршена једноставно због тога што истрага не производи задовољавајући резултат. Ипак, таква истрага мора да се спроведе на озбиљан начин и не сме да буде пука формалност. Комисија сматра да, узимајући у обзир околности из овог предмета, УНМИК није предузео све разумне кораке како би идентификовао починиоце и извео их пред лице правде. У том погледу, Комисија сматра да истрага није била одговарајућа и није била усклађена са захтевима брзине, експедитивности и ефикасности (видети § 74 изнад), као што то налаже члан 2 ЕКЈП.
104. Што се тиче захтева за јавни надзор, Комисија подсећа да члан 2 такође захтева укључивање блиског сродника жртве у истрагу у мери која је неопходна да се заштите његови или њени легитимни интереси.
105. Жалилац напомиње да од УНМИК-а није добила никакве повратне информације које се односе на истрагу везану за њеног супруга. Комисија напомиње да су једини документовани контакти између жалиоца и УНМИК-а били телефонски разговор, у коме је УНМИК затражио од ње додатне информације, и предаја посмртних остатака г. Светозара Томића његовој породици 2006. године, коју је обавио КНЛСМ. Као што је Комисија већ напоменула, њима није достављена ниједна информација о напретку истраге, укључујући чињеницу да је идентификација посмртних остатака г. Светозара Томића обављена марта 2004. године (видети изнад § 31). Комисија стога сматра да жалиочева породица није имала приступ истрази како то налаже члан 2.
106. У светлу мана и недостатака који су горе описани, Комисија закључује да УНМИК није спровео ефикасну истрагу отмице и убиства г. Светозара Томића. У складу с тим, постојало је кршење процедуралног аспекта члана 2 ЕКЈП.

V. ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАРИ И ПРЕПОРУКЕ

107. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.

108. Комисија напомиње да принудни нестанци и самовољне егзекуције представљају озбиљна кршења људских права која се морају истражити и судски процесуирати под било каквим околностима. Комисија такође напомиње да је УНМИК, као територијална управа на Косову од 1999. године до 2008. године, имао примарну одговорност да ефикасно истражи и кривично гони лица одговорна за убиства, отмице и нестанке у околностима опасним по живот. Његов пропуст да то учини представља даље озбиљно кршење права жртве и њених сродника, поготово права на утврђивање чињеница.
109. Комисија истиче забринутост самог СПГС-а да су неадекватна средства, поготово на почетку УНМИК-ове мисије, довела до тога да испуњавање УНМИК-ових обавеза у погледу људских права буде тешко достигну.
110. Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, као што је Комисија претходно напоменула (видети § 20), одговорност УНМИК-а по питању управљања правдом на Косову завршила се 9. децембра 2008. године. Због тога, УНМИК више није у позицији да предузима мере које ће имати директан утицај на истраге које су још увек на чекању пред ЕУЛЕКС-ом или домаћим надлежним органима. Такође, након проглашења независности од стране Привремених институција самоуправе Косова 17. фебруара 2008. године и касније, ступањем на снагу косовског устава 15. јуна 2008. године, УНМИК је престао да обавља извршне функције на Косову и та чињеница је ограничила његову могућност да пружи пуну и ефикасну репарацију за извршену повреду права, како је то прописано утврђеним начелима међународног права о људским правима.
111. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран.

У погледу жалиоца и предмета, Комисија сматра прикладним да УНМИК:

- У складу са судском праксом Европског суда за људска права у вези са ситуацијама ограничене надлежности државе (видети ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, *ЕКЉП*, 2004-VII, § 333; ЕСЉП, *Ал-Садун и Муфди против Уједињеног Краљевства*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010, § 171; ЕСЉП [ВВ], *Катан и остали против Молдавије и Русије*, бр. 43370/04, 8252/05 и 18454/06, пресуда од 19. октобра 2012, § 109), мора тежити томе да, уз сва дипломатска средства која су му доступна у односу на косовске власти, добије уверавања да ће истраге које се односе на случај који се овом приликом разматра бити настављене у складу са захтевима ефикасне истраге предвиђеним чланом 2, да ће се утврдити околности везане за отмицу и убиство г. Светозара Томића и да ће починиоци бити изведени пред лице правде. Жалилац и/или други блиски сродници треба да буду обавештени о том поступку и да добију увид у релевантну документацију, уколико је потребно;

- Јавно призна, у разумном року, одговорност у вези са пропустом УНМИК-а да адекватно истражи отмицу и убиство г. Светозара Томића и јавно се извини жалиоцу и њеној породици у вези са тим;
- Предузме одговарајуће кораке за исплату адекватне надокнаде жалиоцу за моралну штету коју је претрпела због УНМИК-овог пропуста да спроведе ефикасну истрагу.

Комисија такође сматра да је прикладно да УНМИК:

- У складу са Резолуцијом Генералне скупштине УН-а о „основним начелима и смерницама у вези са правом на правни лек и репарацију за жртве грубог кршења међународног права које се тиче људских права и озбиљног кршења међународног хуманитарног права“ (А/Res/60/147, 21. март 2006. године), предузме одговарајуће кораке, путем других институција повезаних са УН-ом које раде на Косову, домаћих органа и невладиних организација, ради остваривања потпуног и свеобухватног програма репарације, укључујући реституцију, компензацију, рехабилитацију, сатисфакцију и гаранцију да се тако нешто неће поновити, за жртве из свих заједница које су претрпеле озбиљне повреде људских права током и након сукоба на Косову;
- Предузме одговарајуће кораке код надлежних органа Уједињених нација, укључујући Генералног секретара УН-а, ка додељивању одговарајућих људских и финансијских ресурса како би се осигурало да Уједињене нације увек поштују стандарде међународних људских права, укључујући ситуације када обављају административне и извршне функције на некој територији, и да обезбеди ефикасно и независно надгледање;

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ПРОЦЕДУРАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 2 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;

2. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:

- а. ТРАЖИ ОД НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ ОСИГУРАЛИ ДА СЕ КРИВИЧНА ИСТРАГА У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ И УБИСТВОМ Г. СВЕТОЗАРА ТОМИЋА НАСТАВИ У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 2 ЕКЉП И ДА ПОЧИНИОЦИ БУДУ ИЗВЕДЕНИ ПРЕД ЛИЦЕ ПРАВДЕ;**

- b. ЈАВНО ПРИЗНА ОДГОВОРНОСТ ЗА СВОЈ ПРОПУСТ ДА СПРОВЕДЕ ЕФИКАСНУ ИСТРАГУ У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ И УБИСТВОМ Г. СВЕТОЗАРА ТОМИЋА И ЈАВНО СЕ ИЗВИНИ ЖАЛИОЦУ;**
- c. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА ИСПЛАТУ ОДГОВАРАЈУЋЕ НАДОКНАДЕ ЖАЛИОЦУ ЗА ПРЕТРПЉЕНУ МОРАЛНУ ШТЕТУ У ВЕЗИ СА УСТАНОВЉЕНИМ ПОВРЕДАМА ЧЛАНА 2 ЕКЉП;**
- d. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ КА ОСТВАРИВАЊУ ПОТПУНОГ И СВЕОБУХВАТНОГ ПРОГРАМА РЕПАРАЦИЈЕ;**
- e. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ У УЈЕДИЊЕНИМ НАЦИЈАМА КАО ГАРАНЦИЈУ ДА СЕ ИСТА СИТУАЦИЈА НЕЋЕ ПОНОВИТИ;**
- f. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦА И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.**

Андреј Антонов
Извршни службеник

Марек Новицки
Председавајући

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

ЦЖКИ – Централна јединица за кривичну истрагу
СГПП – Међународни споразум о грађанским и политичким правима
ОП – Одељење правде
ОЈТ – Окружно јавно тужилаштво
ЕКЉП – Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП – Европски суд за људска права
ЕУ – Европска унија
ЕУЛЕКС – Мисија владавине права Европске уније на Косову
СРЈ – Савезна Република Југославија
БЈРМ – Бивша југословенска република Македонија
ХРАП – Саветодавна комисија за људска права
КЉП – Комитет за људска права Уједињених нација
ГШ – Главни штаб
ИАСЉП – Интерамерички суд за људска права
МКНЛ – Међународна комисија за нестала лица
МКЦК – Међународни комитет Црвеног крста
МКТЈ – Међународни кривични трибунал за бившу Југославију
КФОР – Међународне безбедносне снаге (обично познате као косовске снаге)
ОВК – Ослободилачка војска Косова
КВМ – Верификациона мисија ОЕБС-а на Косову
ЈНЛ – Јединица за нестала лица
МУП – Министарство унутрашњих послова Републике Србије
НАТО – Северно-атлантски споразумни савез
КНЛСМ – Канцеларија за нестала лица и судску медицину
ОЕБС – Организација за европску безбедност и сарадњу
СПГС – Специјални представник Генералног секретара
УН – Уједињене нације
УНХЦР – Високи комесар Уједињених нација за избеглице
УНМИК – Привремена административна мисија Уједињених нација на Косову
КПИЖ – Комисија за проналажење и идентификацију жртава
ЈИРЗ – Јединица за истрагу ратних злочина